

Kirje

10.3.2023

VN/4959/2023
VN/4959/2023-OKM-16

Jakelun mukaisesti

Asettamispäätös, työryhmä opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakouluohjauksen ja korkeakoulujen valtionrahoituksen kohdentamisessa käytettyjen rahoitusmallien uudistamiseksi

Tausta

Osaajapula näkyy Suomen työmarkkinoilla jo vakavana, ja tarve kääntää osaamis- ja koulutustason nousuun edellyttää myös korkeakoulujen ohjaus- ja rahoitusjärjestelmän tarkastelua. Korkeakoulutuksen tarjontaa olisi pystyttävä lisäämään, jotta nuorista 50 prosenttia olisi korkeasti koulutettuja 2030-luvun alkuvuosina ja Suomi voisi tavoitella kansainvälisesti korkean koulutustason saavuttamista 2040-luvun alkuun mennessä. Samanaikaisesti uusien ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden määrää olisi pystyttävä lisäämään tavalla, joka lisää osaajien määrää työmarkkinoilla eikä heikennä suomalaisten pääsyä korkeakoulutukseen. Jatkovaa oppimista olisi pystyttävä kehittämään painottaen työn ja osaamisen yhteyttä, tutkinnon osia pienempiä kokonaisuuksia sekä jo hankitun osaamisen tunnistamista. Digitalisaatio tarjoaa uusia mahdollisuuksia parantaa korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laatua ja resurssien tarkoituksenmukaista käyttöä.

Tutkimus- ja kehittämismenojen nostaminen 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta on tärkeää tuottavuus- ja talouskasvun nopeuttamiselle. Vuoden 2023 alusta voimaan tullut laki (1092/2022) tutkimus- ja kehittämismenojen rahoituksesta sitoo julkisen sektorin T&K-rahoituksen kasvun 1,33 %:n BKT-osuuteen ennustetun talouskehityksen vallitessa vuoteen 2030 mennessä. Parlamentaariin TKI-työryhmä on valmistellut T&K-rahoituksen käyttöä koskevia linjauksia, joista on valmistunut maaliskuussa 2023 [loppuraportti](#).

Julkiset panostukset koulutukseen ja tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan voivat parantaa talouden pitkän aikavälin kasvupotentiaalia, mutta vaikutukset julkisen talouden kestävyysasteeseen ovat epävarmoja. Lähitulevaisuudessa tarvitaan ratkaisuja, joilla voidaan turvata julkisen talouden kestävyysaste, talouskasvun edellytyksiä ja hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjaa. Valtiovarainministeriön tuoreimman arvion mukaan kestävyysvaje on noin 9 mrd. euroa vuoden 2026 tasolla.

Kaikki korkeakoulut hoitavat julkista tehtävää ja niiden toiminta rahoitetaan pääosin julkisin varoin. Valtio edistää korkeakoulu- ja tiedepoliittisia tavoitteita lähinnä lainsäädännön, korkeakoulujen rahoituksen ja rahoituskäytänteiden sekä muiden ohjauskäytänteiden kautta tapahtuvalla keskinäisellä vuorovaikutuksella. Pääosa julkisesta rahoituksesta sekä yliopistoille että ammattikorkeakouluille kanoituu opetus- ja kulttuuriministeriö kautta laskennallisten rahoitusmallien mukaisesti. Vuonna

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 29
00023 Valtioneuvosto

Meritullinkatu 10
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

09 135 9335
+358 9 135 9335

kirjaamo.okm@gov.fi

2023 ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen perusrahoituksen määrä on yhteensä yli 2,9 miljardia euroa.

Korkeakoulujen tuloksellisuuteen, laatuun ja vaikuttavuuteen perustuvia laskennallisia rahoitusmalleja ja sopimusmenettelyä on sovellettu 1990 –luvun puolivälistä alkaen niitä sopimuskausittain tarkistaen tai uudistaen. Rahoitusmalli oli alkuvaiheessa vahvasti valitsevaa tilaa säilyttävä. Tämän jälkeen rahoitusmalli on muuttunut vahvemmin tavoitepohjaiseksi ja edelleen tulosperusteiseksi, mikä on merkinnyt uudistumiskykyä kannustavan lähestymistavan vahvistamista. Samalla on kuitenkin turvattu kaikille korkeakouluille, niiden erilaiset profiilit tunnistuen, kohtuulliset toimintaedellytykset. Korkeakoulujen uudistumiskyvyyden vahvistamiseksi korkeakoulujen omien strategisten tavoitteiden ja strategiarahoituksen merkitys on viime vuosina korostunut. Viimeisimmät rahoituskäytänteiden muutokset tulivat voimaan vuodesta 2021 alkaen. Tutkimusrahoituksesta osa tulee kilpailtuna rahoituksena korkeakouluille, tutkimusryhmille tai yksittäisille tutkijoille erityisesti Suomen Akatemian kautta. Soveltavan T&K-työn kilpailun julkisen rahoituksen vähäisyys on nähty kansallisen tutkimus- ja innovaatiojärjestelmän toimivuuden kannalta haasteeksi.

Korkeakoulujen toimintaedellytysten kannalta keskeisiä ovat rahoituskehyyksen suuruus, sen tason ennustettavuus, ennalta määriteltyjen käyttökohteiden osuus sekä tavat, joilla julkinen rahoitus ja mahdolliset kannusteet kanavoidaan. Korkeakouluilla on opetuksen ja tutkimuksen vapauden lisäksi laaja taloudellinen ja hallinnollinen autonomia. Korkeakoulut tukeutuvat omaan strategiaan lakisääteisissä tehtävissään ja painopistevalinnoissaan samalla, kun ne vastaavat yhteiskunnan moninaisiin odotuksiin ja korkeakoulu- ja tiedepoliittisiin tavoitteisiin.

Työryhmän tehtävät

Työryhmän tehtävänä on korkeakoulujen lakisääteiset tehtävät, korkeakoulu- ja tiedepoliittiset tavoitteet, toimintaympäristön ennakoitavat muutokset ja kansainväliset verrokki huomioon ottaen:

1. Valmistella 15.12.2023 mennessä ehdotukset opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakouluohjauksen ja korkeakoulujen valtionrahoituksen kohdentamisessa käytettyjen rahoitusmallien uudistamiseksi vuodesta 2025 alkaen ja niiden pohjalta ehdotukset tarvittavista säädösmuutoksista.
2. Tukea opetus- ja kulttuuriministeriötä ohjauksikäytänteiden uudistamisessa ja sopimuskauden 2025-2028 valmistelussa, erityisesti yhteiskunnan osaamistarpeiden sekä toimialojen ja alueiden kehittämistarpeiden tunnistamisessa.

Työryhmän työssä tulee ottaa huomioon toukokuussa 2023 valmistuva opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakouluohjauksen ja rahoituksen arviointi sekä opetus- ja kulttuuriministeriön tilaamat OECD:n Resourcing Higher Education –projektin ja Implementing Micro-credential –projektin selvitykset.

Keskeisinä näkökulmina ehdotuksissa ovat valtakunnallisten korkeakoulu- ja tiedepoliittisten tavoitteiden edistäminen, korkeakoulutuksen saavutettavuus, korkeakoulujen toiminta ja tulokset, kansalliskielten aseman turvaaminen sekä tätä kautta laajasti yhteiskunnallinen merkitys ja vaikuttavuus. Ehdotuksissa on tunnistettava kummankin korkeakoulusektorin profiili suomalaisessa korkeakoulujärjestelmässä.

Ehdotuksen on turvattava korkeakoulujen pitkäjänteisen kehittämisen mahdollisuudet kannustaen korkeakouluja samalla huolehtimaan korkeakoulutuksen ja tutkimuksen laadusta sekä toiminnan tuloksellisuudesta.

Työryhmän tulee ottaa huomioon, että korkeakoulutuksen ja tutkimuksen vaikutukset ja vaikuttavuus toteutuvat useimmiten vasta pitkällä aikavälillä. Näin kannusteiden on oltava ohjausvaikutuksiltaan selkeitä, edistettävä korkeakoulujen omaehtoista strategista kehittämistä sekä lisättävä korkeakoulujen yhteistyötä, innovaatiokyvykkyyttä ja joustavuutta reagoida toimintaympäristön muutoksiin. Tämä voi tarkoittaa myös julkisen rahoituksen vipuvaikutusta ulkopuoliselle rahoitukselle ja sen hankkimiselle.

Rahoituskriteerien tulee olla selkeästi määriteltyjä ja läpinäkyviä siten, että yksittäisen korkeakoulun lähivuosien rahoituksen taso on kohtuullisesti ennakoitavissa. Rahoituskriteereissä käytettävien pohjatietojen on oltava luotettavia.

Toimikausi

Työryhmän toimikausi on 10.3.2023-30.4.2024.

Työryhmän kokoonpano

Ylijohtaja Atte Jääskeläinen, opetus- ja kulttuuriministeriö, puheenjohtaja

Johtaja Erja Heikkinen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Johtaja Jonna Korhonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Rehtori Keijo Hämäläinen, Jyväskylän yliopisto

Rehtori Minna Martikainen, Vaasan yliopisto

Rehtori Ilkka Niemelä, Aalto-yliopisto

Rehtori Mervi Vidgén, Savonia-ammattikorkeakoulu

Rehtori Tapio Kujala, Tampereen ammattikorkeakoulu

Toiminnanjohtaja Ida Mielityinen, Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Koulutuspolitiikan asiantuntija Johanna Fonsell, Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ry

Koulutuspolitiikan asiantuntija Heidi Rättyä, Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL ry

Pääjohtaja Paula Eerola, Suomen Akatemia

Johtaja Tero Karjalainen, Itä-Suomen yliopisto (Tieteentekijöiden liitto)

Professori Mika Lähteenmäki, Jyväskylän yliopisto (Professoriliitto)

Erityisasiantuntija Hannele Louhelainen, Opetusalan ammattijärjestö OAJ

Asiantuntija Mikko Vieltojärvi, Elinkeinoelämän keskusliitto EK

Koulutusasioiden asiantuntija Marja Vartiainen, Suomen yrittäjät

Päällikkö Heikki Holopainen, Sivistystyönantajat ry

Neuvotteleva virkamies Sanna Nieminen, valtiovarainministeriö

Johtava asiantuntija Harri Länsipuro, työ- ja elinkeinoministeriö

Toimitusjohtaja Liisa Suvikumpu, Säätiöt ja rahastot ry

Kauppatieteiden tohtori Markus Lahtinen

Professori Ari Hyytinen

Työryhmän asiantuntijasihteereinä toimivat

Opetusneuvos Jukka Haapamäki, opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetusneuvos Tomi Halonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Hallitusneuvos Laura Hansén, opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetusneuvos Jorma Karhu, opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetusneuvos Ulla Mäkeläinen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetusneuvos Maarit Palonen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Neuvotteleva virkamies Allan Seuri, opetus- ja kulttuuriministeriö

Opetusneuvos Soili Vasikainen, opetus- ja kulttuuriministeriö

Työryhmän tulee kuulla työnsä aikana korkeakouluja sekä laajasti keskeisiä sidosryhmiä.

Kustannukset

Työryhmän mahdolliset kustannukset maksetaan seuraavilta tileiltä: toimintayksikkö 6 000 002 610, TAKP-tili 29.40.20.1.1 ja toiminto 6000510010.

Työryhmän jäsenille ei makseta kokouspalkkioita. Työryhmässä edustettuna olevat tahot vastaavat edustajiensa työryhmän kokouksiin osallistumisesta aiheutuvista mahdollisista matka- ja majoituskustannuksista.

Tiede- ja kulttuuriministeri

Petri Honkonen

Kansliapäällikkö

Anita Lehikoinen

Liitteet

Jakelu Työryhmän puheenjohtaja, jäsenet ja asiantuntijasihteerit

Tiedoksi

Valtiosihteeri Tuomo Puumala
 Erityisavustaja Klaara Tapper
 Yliopistot
 Ammattikorkeakoulut
 Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry
 Suomen yliopistojen rehtorineuvosto UNIFI ry
 Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry
 Suomen ylioppilaskuntien liitto (SYL) ry
 Suomen Akatemia
 VM Valtiovarainministeriö
 TEM Työ- ja elinkeinoministeriö
 Tieteentekijöiden liitto

Professoriliitto
Opetusalan Ammattijärjestö OAJ ry
Elinkeinoelämän Keskusliitto EK
Suomen Yrittäjät ry
Sivistystyönantajat ry
Akava ry
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
STTK ry
Kunta- ja hyvinvointialueuetyönantajat KT

VN/4959/2023-OKM-16

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: